

Politechnika Wrocławska

Podstawy biznesu i ochrona własności intelektualnej

wykład

Politechnika Wrocławska

1. Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej.
2. Otoczenie biznesowe przedsiębiorstwa (uwarunkowania zewnętrzne prowadzenia działalności gospodarczej).

Wykład 1

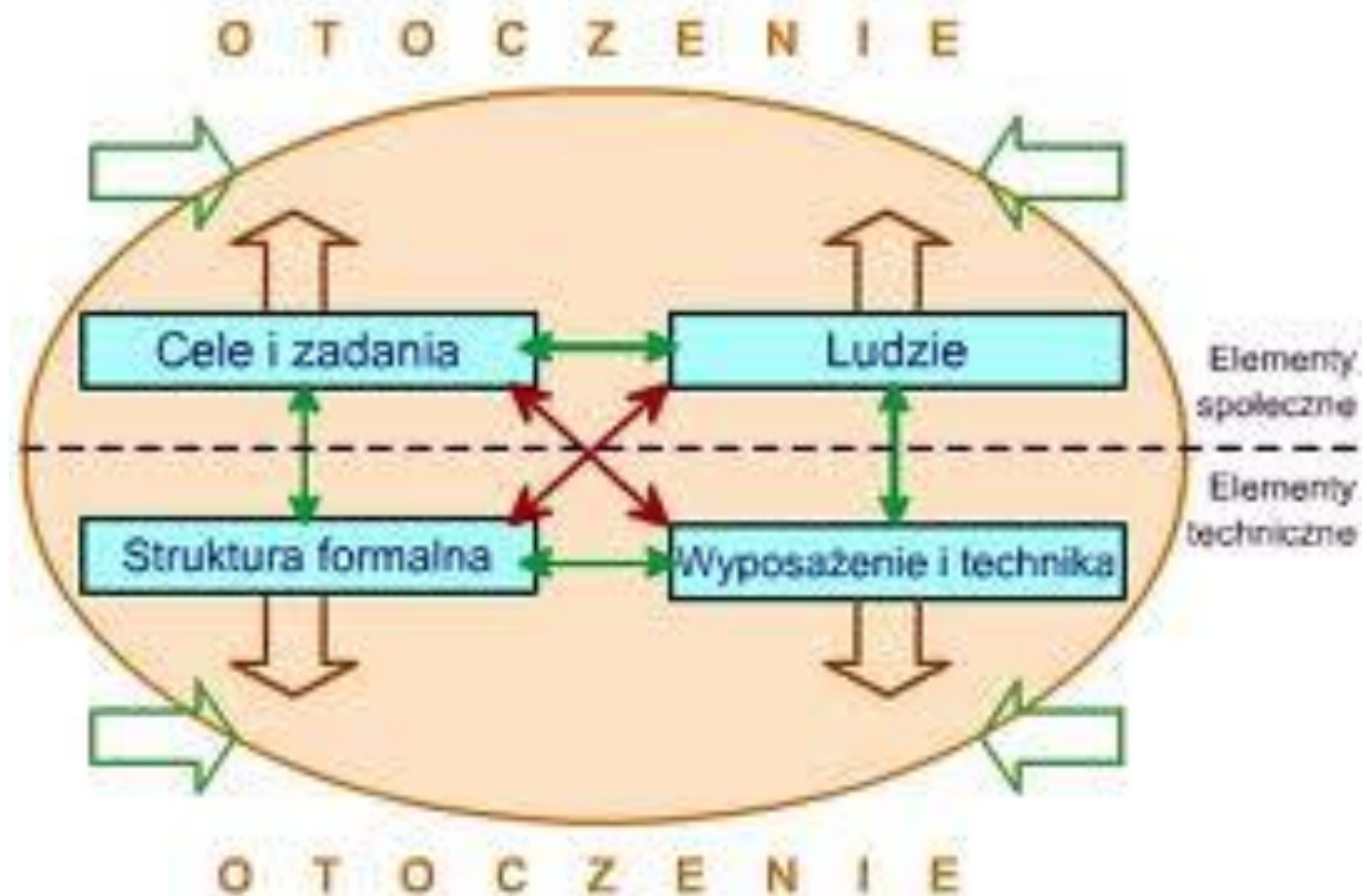
Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

OTOCZENIE

Organizacja

złożony, uporządkowany system
zbudowany z czterech elementów: celów
i zadań, techniki, struktury oraz ludzi

Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

Model organizacji wg H.J. Leavitta

Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

Przedsiębiorstwo – to wyodrębniona pod względem ekonomicznym i prawnym jednostka gospodarcza, która samodzielnie prowadzi działalność i podejmuje ryzyko tej działalności po to, aby osiągnąć korzyści ekonomiczne (zysk).

↑
definicja
robocza

OTOCZENIE

„...zbiór tych składników, które nie należą do systemu, a których zmiana właściwości może spowodować zmianę stanu systemu...”

J.W. Gościński

Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

Cechy przedsiębiorstwa jako systemu

Marek, Białasiewicz, 2008, s. 28–29

- przedsiębiorstwo jako system otwarty składa się z wielu wzajemnie powiązanych i skorelowanych podsystemów,
- przedsiębiorstwo funkcjonuje w określonym otoczeniu. Każde przedsiębiorstwo ma swoje odróżniające się otoczenie,
- między otoczeniem a poszczególnymi podsystemami przedsiębiorstwa zachodzą określone związki, zależności i ciągłe interakcje,
- przedsiębiorstwo pobiera z otoczenia określone zasoby niezbędne do prowadzenia działalności gospodarczej (produkcyjnej lub usługowej). Następnie zasoby te w wyniku procesów produkcyjnych (usługowych) podlegają przekształceniu w inne zasoby, które w formie towarów lub usług trafiają na **rynek**, czyli do otoczenia.

Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

Istota gospodarki rynkowej

RYNEK - zespół mechanizmów umożliwiający kontakt (instytucja, która umożliwia zawarcie transakcji) między sprzedającym a kupującym (miejsce „spotkań” sprzedawców i kupujących, czyli popytu i podaży, a także miejsce kształtowania się cen)

Każdy rynek ma określoną strukturę.

Strukturę tę tworzą kupujący i sprzedający, którzy mogą być partnerami równorzędnymi lub też narzucać sobie nawzajem różne warunki, zależnie od “siły”, jaką dysponują. Przedmiotem transakcji dokonywanych pomiędzy kupującym i sprzedającym są dobra, usługi czy tytuły prawne

Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

Gospodarka rynkowa

- z jednej strony **stwarza przedsiębiorstwu określone warunki działania**, dzięki którym może ono wyrażać i realizować swoje autonomiczne cele,
- z drugiej jednak strony **stawia przed nim również pewne wymagania**, którym przedsiębiorstwo – dla zapewnienia sobie względnej trwałości egzystencji – musi sprostać.

Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

Hamrol 1992, s. 59

Cechy gospodarki rynkowej

- **przedmiotowa swoboda działalności gospodarczej**, wyrażająca się w prawie do nieskrępowanego wyboru profilu produkcji i usług, inwestycji oraz sposobu alokacji kapitału;
- **swoboda obrotu towarami i usługami**, a także siłą roboczą i kapitałem;
- **prawo poziomego kształtowania cen i warunków obrotu** (za pomocą umów między kontrahentami, bez administracyjnej ingerencji);
- **możliwość korzystania ze wszystkich dróg powiększania zysku**, na jakie pozwala przedsiębiorstwu jego pozycja na rynku, dostęp do kapitału, ustawodawstwo antymonopolowe oraz dotyczące ochrony środowiska naturalnego, warunków pracy, płac, świadczeń socjalnych itp.;

Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

Hamrol 1992, s. 59

Cechy gospodarki rynkowej

- swoboda w podejmowaniu decyzji, połączona z bezwzględną odpowiedzialnością za wyniki gospodarowania (**działalność gospodarcza jest prowadzona na rachunek i ryzyko właściciela przedsiębiorstwa**);
- pluralistyczna struktura podmiotowa gospodarki, z pełnym **równouprawnieniem wszystkich podmiotów w dostępie do poszczególnych rynków**;

Wymienione swobody, prawa i możliwości przedsiębiorstwa w gospodarce rynkowej są istotnymi elementami **wolności gospodarczej**, dającej każdej jednostce prawo do suwerennego wyboru celów i środków działania w imię korzyści osobistych. Obok wymienionych, innymi elementami wolności gospodarczej są również prawa własności, których istnienie, przestrzeganie i obrona stanowią równocześnie warunki realizacji pozostałych swobód.

Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

Cechy gospodarki rynkowej

Poszanowanie własności prywatnej

- Własność prywatna jest dominującą formą własności, a jej nienaruszalność jest zagwarantowana przez prawo.

Ograniczona rola rządu

- Rola rządu ogranicza się przede wszystkim do ochrony własności prywatnej i ustalania prawnych ram prowadzenia działalności gospodarczej.

Wolna konkurencja

- Panuje swoboda prowadzenia działalności gospodarczej, a przedsiębiorstwa konkurują ze sobą.

Nastawienie na zysk

- Celem prowadzenia działalności gospodarczej jest osiągnięcie zysku, czyli nadwyżki dochodów nad kosztami.

Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

Podsumowując:

WOLNY RYNEK oznacza:

- swobodę dokonywania transakcji na rynku (swobodę obrotu)
- swobodę podjęcia i prowadzenia działalności gospodarczej,
- minimalizację ograniczeń dostępu do poszczególnych rynków (w tym międzynarodowych),
- najwyższy stopień wolności osobistej w działalności gospodarczej,
- gwarancje własności prywatnej,
- samodzielność i niezawisłość przedsiębiorstw w zakresie podejmowania decyzji gospodarczych,
- dobre warunki do stosowania postępu technicznego (konkurencja panująca na rynku wymusza korzystanie z najnowszych zdobyczy techniki i organizacji)

Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

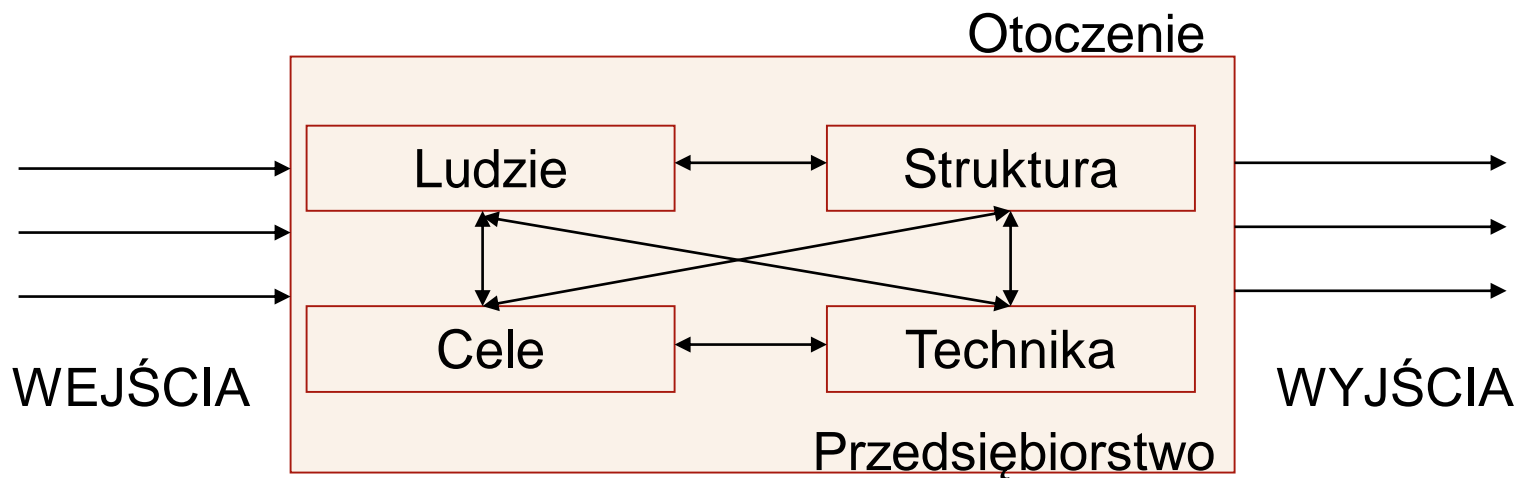
Słabości gospodarki rynkowej

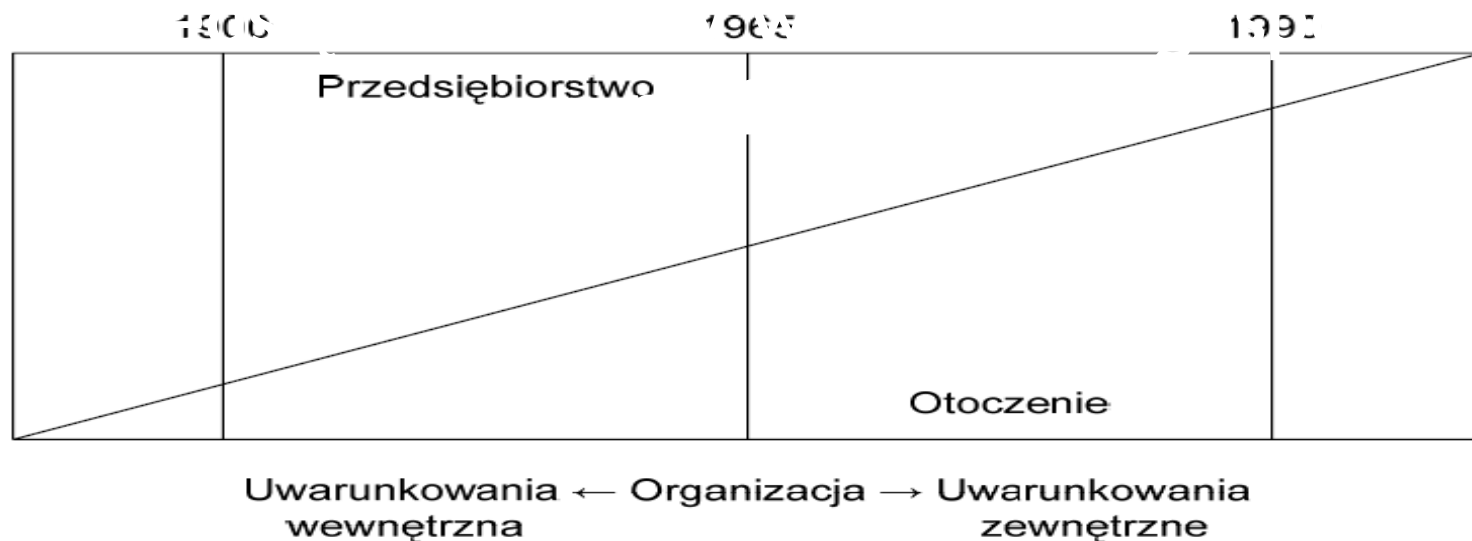
- umożliwia powstawanie bardzo dużych różnic w dochodach (prowadzi więc do znacznych nierówności majątkowych, co może zawierać w sobie zarodek napięć społecznych);
- powstające okresowo rozbieżności między podażą a popytem są wyrównywane przez wahania koniunkturalne, które w okresie wysokiej koniunktury prowadzi do zwwyżki cen, wysokiego zatrudnienia, w okresie recesji zaś są przyczyną masowego bezrobocia, wraz z jego wszystkimi problemami socjalnymi;
- tendencje do koncentracji produkcji i sprzedaży są w tym systemie tak silne, że istnieje groźba poważnego ograniczenia tego najbardziej istotnego mechanizmu regulacyjnego gospodarki rynkowej, jakim jest konkurencja

Przedsiębiorstwo w warunkach gospodarki rynkowej

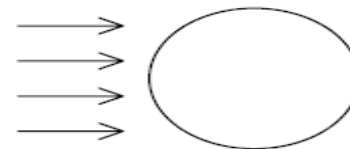
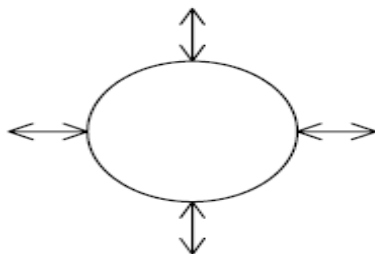
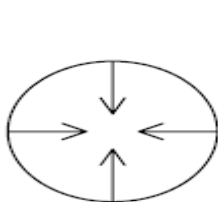
Warunkiem funkcjonowania przedsiębiorstwa w gospodarce rynkowej jest bezwzględne przestrzeganie zasady:

wartość zasobów na wyjściu, czyli efekty działalności przedsiębiorstwa, musi być większa od wartości nakładów (zasobów) na wejściu.

- Teoria klasyczna
- Akcent położony na wewnętrznych elementach firmy
- Otoczenie stałe
- Analiza systemowa
- Akcent położony na współzależnościach organizacji i otoczenia
- Otoczenie burzliwe
- Analiza diachroniczna
- Akcent położony na dynamice otoczenia
- Ewolucja otoczenia ma większe znaczenie niż reguły działania wewnątrz organizacji

Otoczenie przedsiębiorstwa

„...Zrozumienie zarządzania przedsiębiorstwem jest niemożliwe bez zrozumienia otoczenia, w którym ono działa...”

B. Wawrzyniak (1999)

„...Żadna dziś organizacja nie może być zrozumiała na podstawie analizy obejmującej tylko jej struktury wewnętrzne, często zasadnicze elementy wyjaśniające mają charakter zewnętrzny... To co się dzieje w otoczeniu ma większe znaczenie dla przetrwania organizacji niż to, co odbywa się w jej ramach...”

G. Nizard (1998)

Otoczenie przedsiębiorstwa - podejścia współczesne

OTOCZENIE

DALSZE

makroekonomiczne,
technologiczne,
polityczno-prawne,
socjokulturowe,
naturalne.

Otoczenie
ogólne

BLIŻSZE

grupy interesów:
konkurenci,
dostawcy,
odbiorcy.

Otoczenie celowe,
konkurencyjne

Otoczenie przedsiębiorstwa

Analiza PEST

(narzędzie wstępnej analizy makrootoczenia firmy)

polityczne – *political*

ekonomiczne – *economic*

społeczne – *social*

technologiczne – *technological*

Otoczenie przedsiębiorstwa

Analiza PEST

Wymiar polityczno-prawny

- państwowa regulacja działalności gospodarczej i ogólne stosunki między gospodarką a państwem
 - stabilność polityki państwa
 - partie polityczne
 - politykę prywatyzacji
 - poziom korupcji
 - bariery celne, handlowe i inne
 - konwencje międzynarodowe (UE, OECD, WTO, NATO)
 - politykę władz lokalnych i samorządowych
 - ustawodawstwo ekologiczne
 - strefy ekonomiczne, parki technologiczne, klastry

Otoczenie przedsiębiorstwa

Analiza PEST

Wymiar makroekonomiczny

- **ogólna kondycja systemu gospodarczego, w którym działa organizacja**
 - koniunktura w gospodarce światowej
 - PKB – Produkt Krajowy Brutto
 - PKB per capita
 - deficyt budżetowy
 - dług publiczny
 - stopę bezrobocia
 - stopę inflacji
 - stopy procentowe
 - kursy walutowe
 - Popyt rynkowy
 - poziom i strukturę inwestycji zagranicznych
 - system podatkowy
 - integrację Polski z UE.

Otoczenie przedsiębiorstwa

Analiza PEST

Wymiar socjokulturowy

- **zwyczaje, nawyki, wartości i demograficzne cechy społeczeństwa, w którym funkcjonuje organizacja**
 - cechy demograficzne ludności
 - poziom wykształcenia
 - zmiany świadomości społecznej
 - migracje ludności
 - bogacenie i pauperyzację społeczeństwa
 - lokalne rynki pracy
 - typowe cechy i strukturę rodziny
 - stosunek do pracy
 - zmiany nawyków konsumentów (nowe trendy konsumpcyjne)

Otoczenie przedsiębiorstwa

Analiza PEST

Wymiar technologiczny

- metody pozwalające przekształcać zasoby w produkty i usługi
- poziom technologiczny (telekomunikacja, informatyka, nowe produkty, procesy)
- nakłady na badania i rozwój
- wynalazki i patenty
- wykorzystanie technologii informacyjno-komunikacyjnej
- innowacyjność i nowoczesność technologii
- poziom rozwoju sieci transportowej (drogowej, lotniczej, kolejowej, wodnej)
- instytuty badawcze i uniwersytety

Otoczenie przedsiębiorstwa

Analiza PESTEL

Wymiar ekologiczny

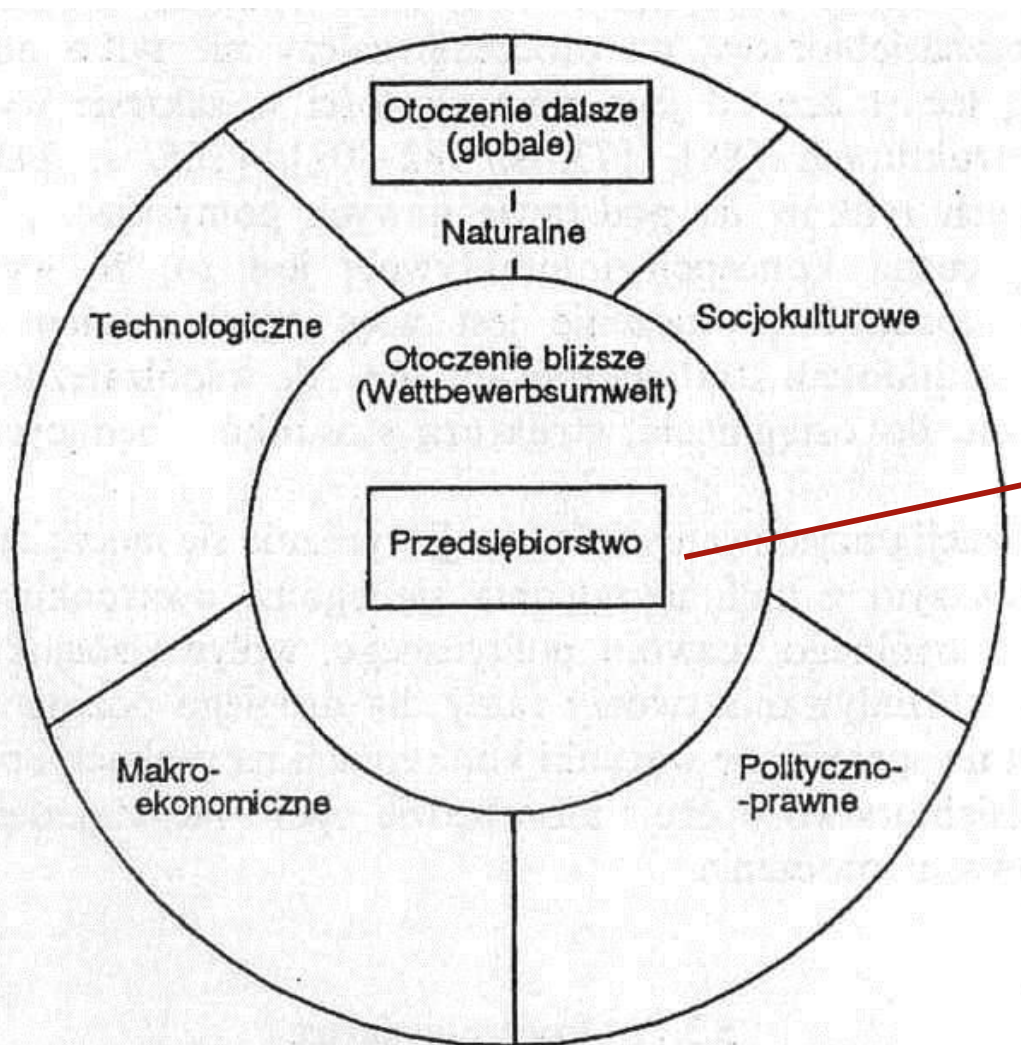
- **czynniki naturalne, mające wpływ na działalność organizacji**
 - warunki klimatyczne
 - topografia terenu
 - dostępność i bogactwo zasobów naturalnych (minerałów i zasobów odnawialnych)
 - potencjalne zagrożenia wydarzeniami o charakterze przyrodniczym – takimi jak: powodzie, susze, trzęsienia ziemi, pożary lasów
 - inne

Otoczenie przedsiębiorstwa

W praktyce można spotkać wiele modyfikacji tego narzędzia związanych z rozszerzeniem zakresu analizy o dodatkowe obszary otoczenia, np.:

- SLEPT – dodane otoczenie prawne (*Social, Legal, Economic, Political, Technological*).
- STEEP – dodane otoczenie środowiskowe (*Social, Technological, Economic, Environment, Political*).
- PESTEL – dodane otoczenie prawne i środowiskowe (*Political, Economic, Social, Technological, Environment, Legal*).
- STEEPLE – dodane otoczenie prawne, środowiskowe i edukacyjne (*Social, Technological, Economic, Environment, Political, Legal, Education*).
- STEEPLED – dodane otoczenie prawne, środowiskowe, edukacyjne i demograficzne (*Social, Technological, Economic, Environment, Political, Legal, Education, Demographic*).
- STEER – dodane otoczenie ekologiczne, a otoczenie polityczne zastąpione regulacyjnym (*Social, Technological, Economic, Ecological, Regulatory*).

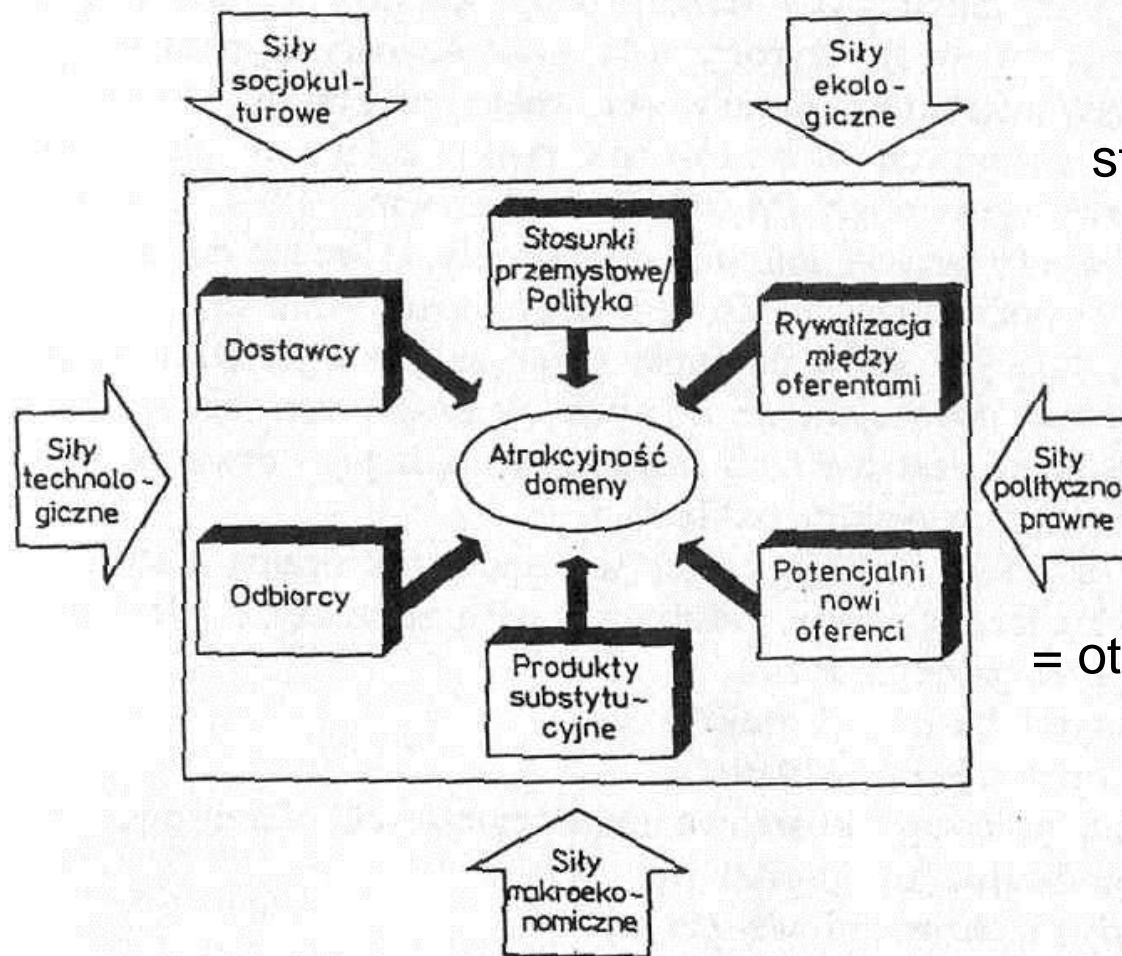
Otoczenie przedsiębiorstwa

Grupy interesów:

akcjonariusze
i właściciele,
dostawcy,
odbiorcy (sprzedawcy
i klienci),
pożyczkodawcy,
kredytodawcy,
instytucje rządowe
i społeczne,
konkurencja,
społeczność lokalna

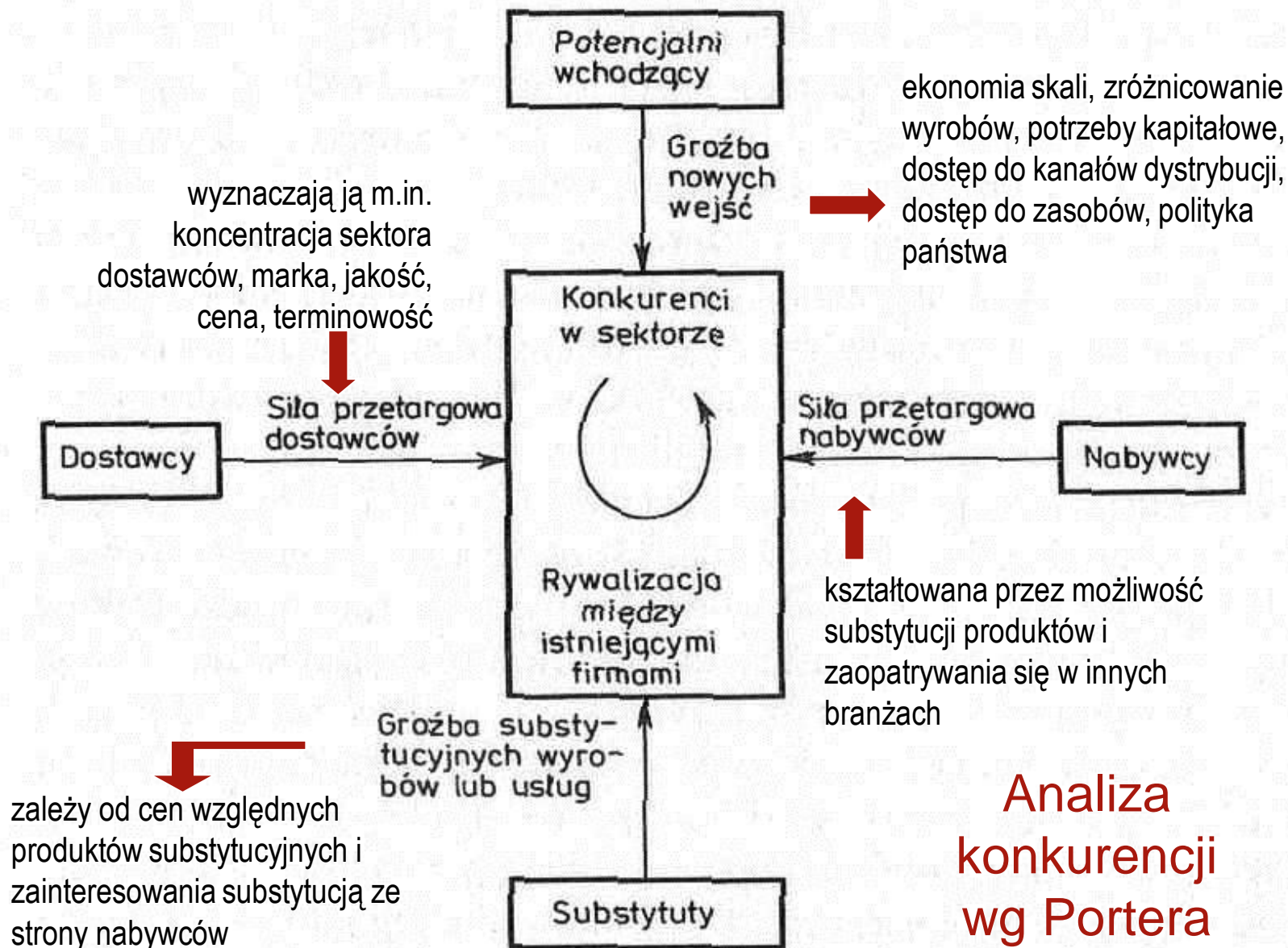
Otoczenie przedsiębiorstwa - szkoła pozycyjna

Punktem wyjścia do budowy i analizy strategii organizacji jest jej **otoczenie**, które warunkuje uzyskanie przewagi konkurencyjnej w sektorze.

SEKTOR
= otoczenie konkurencyjne, bliższe

Otoczenie bliższe

Cechy współczesnego otoczenia

Otoczenie organizacji staje się coraz bardziej:

1. **rozległe** (globalizuje się rynek, wymiana informacji, skutki lokalnych kataklizmów i konfliktów);
2. **zróżnicowane** (nowe wyspecjalizowane organizacje; wąskie i specyficzne „nisze rynkowe”; grupy klientów o specjalnych, wyrafinowanych potrzebach);
3. **niestabilne** (coraz krótszy „okres życia” produktów, coraz silniejsza konkurencja, „rewolucje” technologiczne, przełomy polityczne, aktywna i zmienna ingerencja państwa);
4. **kompleksowe** (coraz większa współzależność procesów oraz zjawisk).

Cechy współczesnego otoczenia

- ➔ burzliwość (turbulencja)
- ➔ rosnąca złożoność i szybkość zmian
- ➔ niepewność, nieliniowość, nieregularność

Warunkiem przetrwania przedsiębiorstwa jest umiejętność dostosowania się do zmieniającego się otoczenia

- ➔ identyfikacja sygnałów
- ➔ umiejętność ich filtracji i oceny

Wyzwania współczesności

Współczesne gwałtownie zmieniające się warunki gospodarowania są pochodną :

- postępującego procesu **globalizacji** , powodującego:
 - znoszenie ograniczeń handlu światowego,
 - przyspieszone rozprzestrzenianie się technologii w skali ogólnoswiatowej,
 - konieczność internacjonalizacji działania przedsiębiorstw
- rozwoju **technologii informacyjnych** (nowe technologie informacyjne i komunikacyjne jako znaczący czynnik wzrostu wydajności)
- kształtowania **gospodarki opartej na wiedzy** (co prowadzi do szybszych zmian w mikroelektronice, komputeryzacji, robotyce, tworzywach sztucznych i biotechnologiach)

Wyzwania współczesności

Współczesne gwałtownie zmieniające się warunki gospodarowania są pochodną :

- wykształcenia się **idei zrównoważonego rozwoju** społeczeństw, aplikowanej także na grunt organizacji;
- przekształceń wywołanych przez powyższe procesy (przejście od zmian stopniowych, ewolucyjnych do zmian gwałtownych, nieregularnych, nieprzewidywalnych), co wymaga tworzenia **zdolności dostosowywania się do zmian** nieregularnych i nieprzewidywalnych.

Wyzwania współczesności

Otoczenie, w którym funkcjonują współczesne przedsiębiorstwa staje się coraz bardziej złożone i zmienne oraz narzuca bezwzględną konieczność przystosowania się do niego wszystkich przedsiębiorstw. Z jednej strony wzrasta liczba podmiotów gospodarczych i instytucji, które wpływają na funkcjonowanie poszczególnych przedsiębiorstw, z drugiej natomiast strony zauważa się ustawiczne poszerzanie zakresu powiązań przedsiębiorstw z otoczeniem. Zakres powiązań przedsiębiorstw z otoczeniem nie ogranicza się obecnie do sfery techniczno-ekonomicznej, ale rozszerza się na sferę problemów społecznych, politycznych i kulturowych.

R. Borowiecki

Podsumowanie

Działalność przedsiębiorstw w dobie globalizacji rynku, rozwoju idei zrównoważonego rozwoju, rozwoju technologii informacyjnych i gospodarki opartej na wiedzy itd... jest w równej – a może nawet w większej mierze – **zdeeterminowana tym, co dzieje się w ich ewoluującym otoczeniu**, niż tym, co dzieje się w nich samych.